

KOMMUNAL- OG
MODERNISERINGSDEPARTEMENTET
Postboks 8112 DEP
0032 OSLO

Innspel - omstillingsutfordringar som følgje av akutte endringar i arbeidsmarknaden - statsbudsjettet 2022 - kap. 553 - post 65

Vi syner til dykkar brev der det vert orientert om høvet til å melde inn omstillingsutfordringar som følgje av akutte endringar i arbeidsmarknaden.

Målet med omstillingsordninga er at ho skal styrke næringsgrunnlaget og bidra til å etablere nye arbeidsplassar i kommunar eller regionar som opplever vesentleg reduksjon i sysselsettinga.

Vi melder med dette inn:

- Hyllestad kommune der ei hjørnesteinsbedrift står framfor ei omfattande nedskalering av arbeidsstokken.
- Ein reiselivsregion i Vestland med kommunane Aurland, Ulvik og Eidfjord, der pandemien har ført til stor arbeidsløyse innan reiselivet.

Felles for desse kommunane er at dei er små, har ein-sidedig næringsgrunnlag og at høg arbeidsløyse kan få store og negative konsekvensar for innbyggartalet. Dei har også det til felles at pendling i mindre grad vil vere ei løysing på utfordringane dei står i, eller står framfor.

Omstillingsområde	Hjørnesteinsbedrift/-næring	Omstillingsperiode	Mill. kr 2022 KMD	FK/kommunal medfinansiering
Hyllestad	New Havyard Ship Technology	6 år	4	1
Aurland, Eidfjord, Ulvik	Reiseliv	4 år	5	3

Hyllestad

Hyllestad har per i dag ikkje høg arbeidsløyse, men varsla oppseiingar innan verftsindustrien kan endre på dette i løpet av 2021. Kommunen har starta omstillingsarbeid som skal bidra til ny sysselsetjing for dei som missar arbeidet sitt. Omstillingsmidlar kan bidra til å vidareføre dette viktige arbeidet og gjere at ein kan halde fram med å løyse utfordringane før dei får vekse seg store.

Næringsstruktur

I Hyllestad kommune var det 4. kvartal 2021 1294 innbyggjarar. Kommunen er ein av kommunane med mest einsidig næringsstruktur i Vestland, både i privat sektor og samla. Utdanningsnivået er mellom dei lågaste i fylket og kommunen er ein av dei i fylket med høgast forsørgjarbyrde for eldre.

Kommunen har også den nest høgaste delen av sysselsetting innan konkurranseutsette næringar i fylket. 33 % var sysselsett i industrien i 2019, som er den 12. høgaste sysselsettingsdelen i industrien i landet. 22 % jobba i helse og sosial.¹ Ved sida av kommunen, er verftet Havyard New Ship Technology den klart største arbeidsgjeveren.

Historisk har Hyllestad hatt ei arbeidsløyse som har svinga med konjunkturane til verftsneringa. Arbeidsløysa var relativt høg etter finanskrisa, før den tidleg på 2010-talet var langt lågare enn fylkessnittet. I samband med oljekrisa i 2015 var arbeidsløysa igjen relativt høg, før den var låg dei siste tre-fire åra før pandemien.

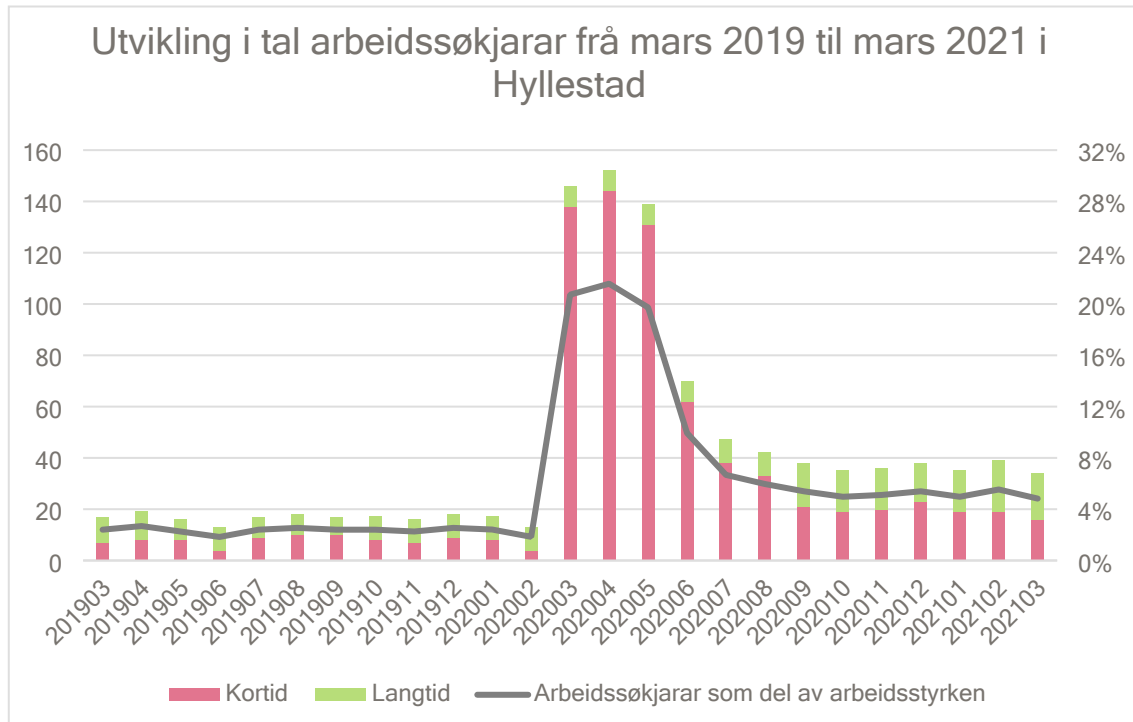
Havyard New Ship Technology er eit dotterselskap i Havyard Group. Marknaden for å bygge nye skip og høve til byggfinansiering vart utfordrande i 2020 og er venta å vere det framover. Havyard Group har difor gjort eit strategisk val om å legge ned bygging av skip i Hyllestad. Havyard New Ship Technology skal i løpet av 2021 i staden omstillast til å bli eit service- og reperasjonsverft. Omlegginga til eit verft for reparasjon, vedlikehald og ombygging gjer at verftet no er inne i ein prosess for å redusere tal fast tilsette med 110 årsverk i løpet av 2021. Av desse er omlag 70% busette i Hyllestad kommune, 20% i Høyanger kommune og 10% i Fjaler kommune.

I desember 2020 sette Hyllestad kommune i gang eit prosjekt med avbøtande tiltak i samarbeid med Aksello, nabokommunar og fylkeskommunen. Per mars 2021 melder prosjektet at 65 av dei 110 som misser jobben, har fått avklara sin situasjon. Desse har anten fått tilbod frå ny arbeidsgjevar, vil ta utdanning eller vil går av med pensjon når verftet ikkje har bruk for dei lenger. Per no er situasjonen såleis uavklara for 45 personar. Havyard New Ship Technology har seks nybygg som skal ferdigstillast i 2021. Nedbemanninga vil skje i takt med at nybygga blir ferdige. Dei som misser arbeidet sitt ved verftet vil difor ikkje kome fram i statistikken som syner utvikling i tal arbeidssøkarar frå mars 2020 til mars 2021:

Utvikling i tal arbeidssøkarar

---

¹ Sysselsetting etter arbeidsstad, registerbasert. SSB tabell 12539.

Tal arbeidssøkjjarar i Hyllestad var relativt stabilt det siste året før koronapandemien, og låg på 15-18 personar (2,3%). Då pandemien slo til, auka tal arbeidssøkjjarar mykje. Toppunktet var på 152 (21,6%) arbeidssøkjjarar i april 2020. Dette hadde samanheng med omfattande permitteringar i verftsnæringa og tilstøytane verksemdar. Situasjonen betra seg over sommaren. Sidan september 2020 har talet vore stabilt på 35-38 personar (5-5,5%). Samanlikna med situasjonen før pandemien er dette omlag ei dobling. I mars 2021 er delen arbeidssøkande nede i 4,8 %. Omlag halvparten av desse har vore arbeidssøkjjarar i meir enn 26 veker.

Kommentar om konsekvensberekningar i Omstillingsmodulen

Vi har køyrt konsekvensberekningar i Omstillingsmodulen i modellsystemet Panda, men resultatane gir etter vår meining ikkje eit rett bilete av kva konsekvensar eit bortfall av vel 40 arbeidsplassar vil ha for Hyllestad. Modellen syner at uansett tilpassing til ledigheit, vil bortfallet generere tilnærma eller lik ingen indirekte konsekvensar (ringverknader). Vår klare meining og forståing etter dialog med styret i Panda analyse, er at Omstillingsmodulen ikkje fungerer etter hensikta for Hyllestad sin del. Grafar og prosjektdata for køyringane er tilgjengelege om ønskeleg.

Aurland, Ulvik og Eidfjord

Dette er tre små kommunar med relativt einseitig næringsliv og med mange arbeidsplassar knytt til reiseliv. Både Aurland og Eidfjord har hamner for cruiseskip. Cruise-næringa er viktig for reiselivet både i vertskommunane, men og i nabokommunane. I Ulvik er det gruppereisande turistar frå Asia og Europa som har utgjort storparten av dei besøkande i sommarhalvåret. I vinterhalvåret har hotella teke imot kurs og konferansegjester.

Regionen som kommunane ligg i er tung innan reiseliv, og kommunane utfyller kvarandre på ein god måte. Til dømes har Aurland som er ein typisk sommardestinasjon, gjennom samarbeid med vinterdestinasjonen Voss sikra heilårs arbeidsplassar innan reiselivet. Nabokommunane er også reiselivskommunar og pendling er difor i mindre grad ei løysing på utfordringane som dei tre kommunane står i.

Det er uvisst om turistnæringa nokon gong vil bli som før pandemien, og om det skjer vil det ta tid. Reiselivet må omstille seg til nye marknader og ta i bruk ny teknologi. Elektrifisering er til dømes aktuelt på fleire område, både på land og sjø. Omstillingsmidlar

vil vere med å bidra til å utvikle ei «grønare» reiselivsnæring, men også kunne bidra til å skape andre former for ny næringsaktivitet i regionen - der ein strekkjer seg etter visjonen attraktivitet gjennom berekraft.

Vedtak om 0-utslepp i verdsarvfjordane frå 2026 er venta å gje konsekvensar for cruisetrafikken til Flåm i Aurland. For Aurland vil omstillingsmidlar vere viktig for å gjere kommunen mindre avhengig av cruiseturisme og halde oppe arbeidsplassar på kort sikt, og for å legge til rette for meir klimavenleg cruisetrafikk på lenger sikt. Vedtak om 0-utslepp i verdsarvfjordane er ei utfordring som vi har til felles med Møre og Romsdal fylkeskommune. Vi ynskjer å arbeide saman med Møre og Romsdal for å ta tak i denne utfordringa, og dette vil vi kome tilbake til ved eit seinare høve.

Dei tre reiselivskommunane Aurland, Ulvik og Eidfjord har mange felles utfordringar, men kommunane ser også stort potensial til å utvikle nye reiselivsprodukt, rette seg mot nye marknader og ta i bruk ny teknologi. Dei ynskjer å utvikle samarbeidet seg i mellom, for å ta ut dette potensialet. Kapasitet og økonomi er viktige hinder. Omstillingsmidlar vil vere viktig for å lukkast.

Næringsstruktur

Aurland har ein relativt einsidig næringsstruktur. 12 % av dei sysselsette i Aurland i 2019 jobba innan overnatting- og serveringsverksemd, noko som er sjettest mest i landet. Dei har også høgast del sysselsette innan forretningsmessig tenesteyting i landet med 13 %. Dei fleste verksemdene innan denne næringskoden i Aurland er knytt til reiseliv. Elles jobbar 22 % innan helse og sosial.²

Ulvik er mellom kommunane med mest einsidig næringsstruktur i Vestland, både i privat sektor og samla. 16 % av dei sysselsette jobba innan overnattings- og serveringsverksemd. Det er nest mest i landet. Elles jobbar 16 % i undervisning og 25 % innan helse og sosial, slik at kommunen har ein relativt høg del offentlege arbeidsplassar. Med 3 % av dei sysselsette innan jordbruk, skogbruk og fiske har kommunen også relativt høg del av si sysselsetting innan naturbaserte næringar. Ulvik er også ein av kommunane i fylket med høgast forsørgjarbyrde i fylket.

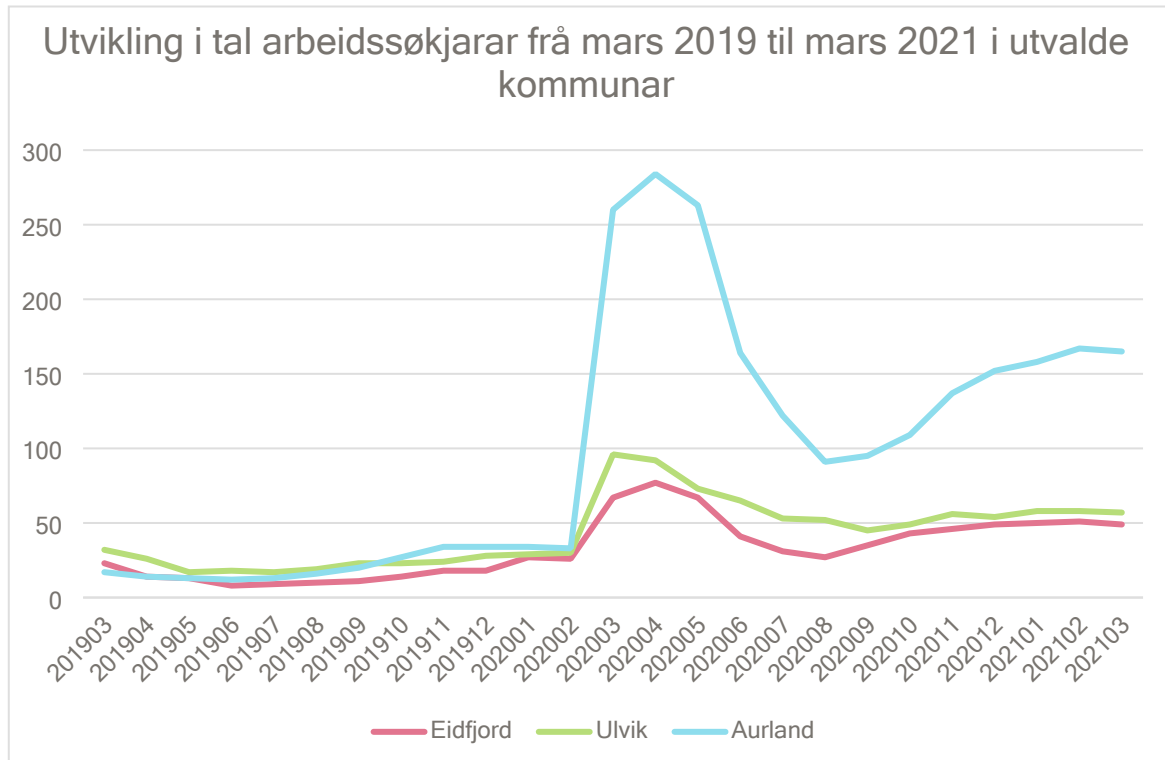
Eidfjord er mellom kommunane med mest einsidig næringsstruktur i Vestland, både i privat sektor og samla. 8 % jobbar i elektrisitet, vatn og renovasjon, som er åttande mest i landet. Dette er i all hovudsak knytt til vasskraft. I tillegg har dei 8 % som jobbar innan overnattings- og serveringsverksemd og 7 % innan forretningsmessig tenesteyting. Dette er høvesvis 17. og 20. mest i landet, og begge næringane er tett knytt til reiseliv. Dei har også ein høg del offentlege arbeidsplassar med 24 % som jobbar innan helse og sosial, 10 % innan undervisning og 8 % i offentleg administrasjon.

Historisk har dei utvalde kommunane hatt ei arbeidsløyse som har vore lågare enn både fylkes- og landssnittet. Dei siste åra har spesielt ungdom hatt lågare arbeidsløyse enn andre kommunar i fylket.

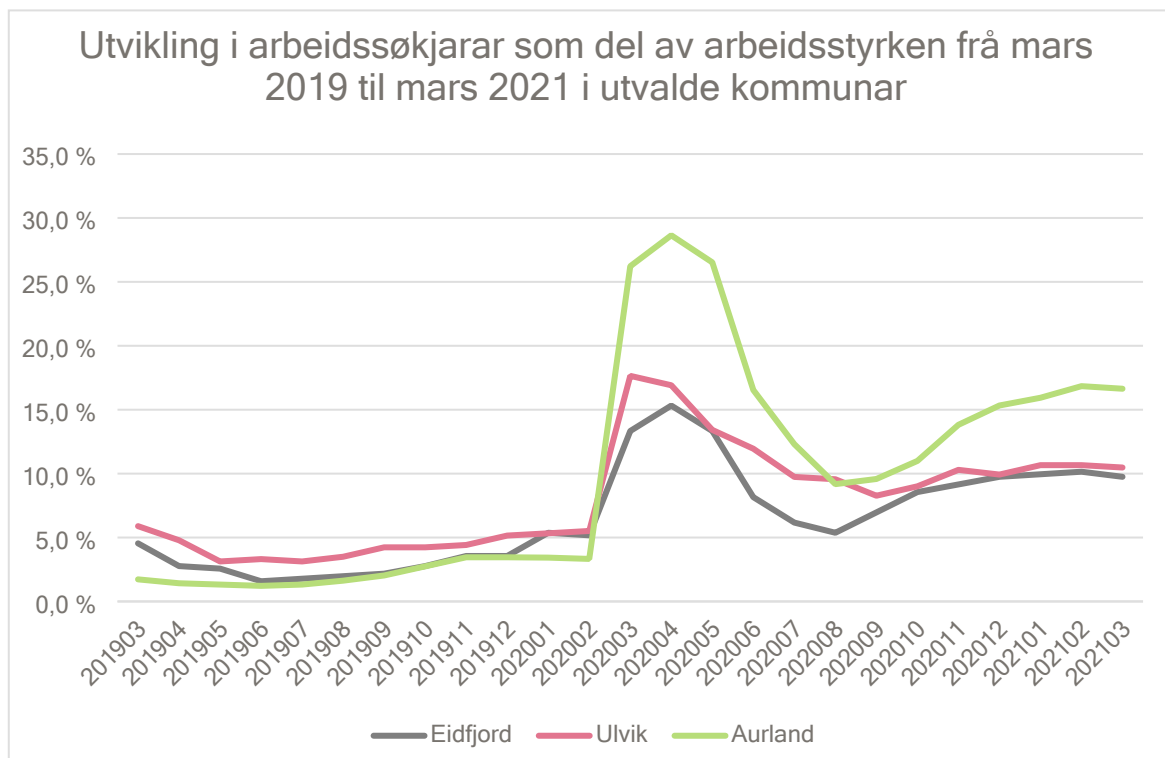
Utvikling i tal arbeidssøkarar Aurland, Eidfjord og Ulvik

---

² Sysselsetting etter arbeidsstad, registerbasert. SSB tabell 12539.

Tal arbeidssøklarar i dei utvalde kommunane var relativt stabilt det siste året før koronapandemien slo til, om enn med ein viss grad av sesongvariasjon med lågast ledigheit på sommaren. Da pandemien slo til, auka tal arbeidssøklarar sterkt i alle tre kommunane, men klart mest i Aurland. Situasjonen betra seg over sommaren, men arbeidsløysa har vore stigande sidan hausten 2020, spesielt i Aurland. Samanlikna med mars 2019 er tal arbeidssøklarar i mars 2021 rundt dobbelt så høgt i Eidfjord og Ulvik. I Aurland er tal arbeidssøklarar nesten 10 gongar så høgt!

Arbeidssøklarar som del av arbeidsstyrken har den same sesongvariasjonen som i reine tal, med klart lågast ledigheit i turistsesongen. Dei 12 månadene før pandemien slo til for fullt var snitt arbeidssøklarar som del av arbeidsstyrken 3,2 % i Eidfjord, 4,4 % i Ulvik og 2,3 % i Aurland. Etter at pandemien kom for fullt auka også desse tala mykje i alle tre kommunane. Ulvik hadde ein foreløpig topp i mars 2020, da 17,6 % av arbeidsstyrken var

arbeidssøkjjarar, medan Eidfjord og Aurland hadde sine toppar i april 2020 med høvesvis 15,3 % og 28,6 %. Dei 12 månadene frå mars 2020 til februar 2021 var i snitt 9,7 % av arbeidsstyrken i Eidfjord arbeidssøkjande, medan tilsvarande i Ulvik var 11,5 % og Aurland 16,8 %.

Per mars 2021 var 9,8 % av arbeidsstyrken i Eidfjord, 10,5 % i Ulvik og 16,6 % i Aurland, arbeidssøkjande. 5,6 % av arbeidsstyrken i Ulvik, 5,1 % i Eidfjord og 5,8 % i Aurland har vore arbeidssøkjande i meir enn 26 veker.

Kommentar om konsekvensberekningar i Omstillingsmodulen

Vi har køyrt konsekvensberekningar i Omstillingsmodulen i modellsystemet Panda, men resultatata gir etter vår meining ikkje eit rett bilete av kva konsekvensar eit bortfall av om lag 150 arbeidsplassar vil ha for Eidfjord, Ulvik og Aurland. Modellen syner at uansett tilpassing til ledigheit, vil bortfallet generere veldig små indirekte konsekvensar (ringverknader). Vår klare meining og forståing etter dialog med styret i Panda analyse, er at Omstillingsmodulen ikkje fungerer etter hensikta for desse kommunane. Grafar og prosjektdata for køyringane er tilgjengelege om ønskeleg.

Avsluttande merknader

Vi har hatt samtaler med dei nemnde kommunane, og vi ser at dei vil ha nytte av ein omstillings- og utviklingsinnsats. Ta gjerne kontakt om de treng ytterlegare opplysningar.

Med helsing

Bård Sandal
fylkesdirektør

Endre Høgalmen
seksjonssjef naturressurs, landbruk
og reiseliv

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift